

Ե Ի

ԼՐԱԳԻՐ ԼՐԱԳՐԱՑ

ՈՒՐԱՆՔԱՅ ԹԵՐԹԵՐ

Ուսանայ Մուրճ ամապրի թիւ 11 գիրքէ ճիւղ պարտականութեամբ լրջ տեսած է Վիպական թեթիւ:

ՄՈՒՐՃ

Երբեք չէր պատկանէր և աշխարհագրական գեղեցիկ յոյսածներ հրատարակած է: Իրանցի Պարսկաստան:

Նի թեթիւ Հայոց վրայ գրած է: Ըստ յոյսածները ինչ պարականութեամբ թիւը որոշ չէ, մոտ 100,000 կը համարուին, և մեծ մասը Սարգստականի մէջ հասարակած են, իսկ փոքր մասը Պարսկաստանի և Նիգիտասանի կողմերն: Յասկապէս կը յիշե՛նք անկէ հայրենակ ջաղարհներու և գիւղերու անոնները և եթէ ոչլո՛ւր հայ բնակիչ կան: — Գտնութեամբ կը խօսի Պարսկաստանի ջաղարհներու մէջ Թուրքիան իշխարաց: Արտաքին, Սեւան, Արարատ, Արագած, Թուրան և Հայկականց անուամբ հայ վանականները ինչեքութեանց լուրջ և պատուաւոր գործունէութեան մասին: Բայց փափաքելի է որ այժմեան Նոյն յառաջացած աղբային վանականները իրենց մեղադրութեան ճշտութեամբ՝ գերման, անգլ. և այլ օտար իշխարացիներու ձեռքը յանձնելու միամտութիւնէն խլոյ տույն վաղեմի վանականներէն խլոյն Նոյնը Հնդկաստան և անոնց՝ հետո՛ւ շահման Վիպականցին խաղացած արձակուրդի յափշտակելի պատմութիւնը պէտք չէ բնու մոռնալ: Մանրամասն կը խօսի ջաղարհական վարչութեան վրայ: Մուրճ թող շարունակէ հայրենակ գլուաններու պատմութիւնը, արդիանուոր իշխույ իր ուղի գործը: — Հրատարակած և Զեղարի Լուրճագործի վաղահաս և ուշահաս հանձնարներու վրայ մի յոյսածն, ուր կը կարգադրէ:

“Հանձնարի և խելագարութեան, մանաւանդ բարոյական ինչպարտութեան օտարական մի հանգամանք էլ մտքի կանխատեսութիւնն է: Կրօնը և Պատիւ 13 տարեկան հասակում՝ նշանակաւ խորհողներ Երկի Ուսման 14 տարեկան հասակում մի մեծ արեւտագետ էր: Ուսմանի առ լա Բերտան 4 տարեկան հասակում արդեն շատ գրեթէ կը կարգադրէ: Այսինքն, Մուրճ, Գր. Բարձ 6 տարեկան հասակում կանգնուոր էին տալիս: Իրոք 15 տարեկան հնդկականի կը Novum Organum փափակ 10 տարեկան ձայնարարական թեօրիան ստեղծէ: Լրբոր 3 տարեկան անուրի կուտով նկարում էր: Պիկ առ լա Միւրճագործ 10 տարեկան

արդեն ընդունուած էր իրեն. մի մեծ բանասեր և հարտարար: Գտնութիւն փոքրիկ զօնորը, 4 տարեկան ջաղարհներ էր արտասանում: Մէյթերեր 5 տարեկան հրաշալի կերպով գաշնամուր էր անում: Նիգիտուր 12 տարեկան շատ լա: Գիտեր 18 լեզուներ: Միւրճը Ամ 19 տարեկան արդեն նշանակաւ էր: ”

Այս վաղահաս հանձնարներէն զատ քիչ չեն նաև վերջուտ հանձնարները և ասոր պատճառներն են միւլափայլի խաւարը, գառախարակութեան աղբայրիւթիւթիւթի որով թաղան հանձնարները թաղան կը թան, և անոնց յետոյ նպատակաւ միջակայք մը գտնելով, զարմանալի թափով կը բացուին անոնց միտքը. և գառաքաններու մէջ կարեցեալ ապուշները ապագային մէջ լայնածաւալ մտաւարական զարգացում մ’ունենալով, մարդկութեան լիթիարի հանձնարները կը նախահասան. զատարանի ապուշներ էին Թիւրք, Ալիթերի, Վ. Սկոտ, Տիւրան Հայր, Հաւալու, Վոլթա, Նեւտոն և այլ բազմաթիւ: Երբեք յետոյ տուլար հանձնարներ կը գտնէ: Մեր մէջ կարելի չէ տալ վաղահաս և վերջահաս հանձնարներու պատմութիւնը, այն պատճառաւ, որ պատկանական զարգացանութիւնը թիւը չի տար որ հանձնարները վաղեակ լիւրիկի մէջ գրականութեան մէջ նեւտուին, բայց աստի մեծը հանձնարները ուղան ենք ընել զատանալ հասարի մէջ: Երբեք հայտ աշխարհ չենք կրցած գիտել ո՛ր և է զարդ հանձնար մը որ իր փոքր հասակէն շուրթերէ կերպով զոյգ տաւան է մտքի զարմանալի զարգացում: — “Զեյթունը XIX-րդ դարում” յօդուածին մէջ կը կարգադրէ մեր ընդհանուր վերջին դարու պատմութեան մի բեկորը: Երբեք հանձնարները Հ. կը պատմէ յիշեալ դարու սկիզբէն մինչեւ կէս դար հայկազուն զիւցաղներու քաղութիւնները. հետաքրքրական է Ռեյնի Ռեյնիլի ջաղապարտական կենցաղը: — “Խաղաղութեան համաշխարհային X հոնգրեւէ” յօդուածին մէջ, մեծը նկատուութեան կ’անենք մի քանի ճշգրիտ գաղափարներն: Երբեք հանձնարները Հ. Առաքելեան ասանեւինները զարի յառաջիկէ կը համարի և նպատակահամաշխարհային խաղաղութեան գլուխներու մտքով: Երբեք մի քանի աղաղ զոյգ տաւան որ նկատուի պատահարով կը նկատուի կազմակերպուած մարդա-

սպանութիւն մը. մինչդեռ առաջ հոգիւն կը կամարուէր սրբազան ազգասիրութիւն մը: Առաջին խաղաղական ժողովը կազմուած է, երբ վաթիւրդու դաշտին վրայ կ'որտաւային մարդասիրտը թնդանութիւնը: Եւ մարդ-կուճարան այդ բարեբաւ միտքը յղացաւ նախ քան Նիւ-Եորքը, ուր վաթիւրդու պատերազմէն սինեալ, մինչեւ այսօր կը տեսէ The New-York peace Society ա-նուանը խաղաղական ժողովը: Այժմ քան 400 խաղա-ղութեան ընկերութիւններ, որոնք թշնամուլն գեմ կ'ա-զնով շնն մտնէր, այլ կը ջանան պետութեանց աք-նախմուտը բռնկած դուռները կամարէ խօսքերով ան-դարձեցնել և խաղաղութեան յաղթանակը տարածել: Վիկտոր Հիւգօ 1849 փարիզու խաղաղական կամաժ-զովին մէջ կ'որտաւանէր:

« Ի՞նչ զայ մի օր, «ի Ֆրանսիա, Անգլիա, Պրուսիա, Աւստրիա, Սպանիա, Իտալիա և Ռուսաստան, երբ զենքերը կ'ընկնեն թուր և ձեռքից... Ի՞նչ զայ մի օր, երբ դուք երկրամասի բոլոր ազգերը, առանց քրիստոնէութեան և բնականօրէն թուրքները, մի փառաւոր անու-տանանութիւնը, կը միանան սեփա և եղբայրական սիրութեամբ և կը կազմէր եւրոպական եղբայրացու-թիւնը. կը զայ մի օր, երբ պատերազմի գաշտերի տեղ կը լինեն միայն գաշտեր վառանկանութեան կամար, և գաշտեր մտքերի կամար. կը զայ մի օր երբ զնոյն-ներէ և առաջերի տեղ կը գործեն բուռները. ազգերի կամայաբարային բուռնարկութիւնները... Ի՞նչ զայ մի օր, երբ թնդանութիւնը ի Յայ կը գրուի ի պիւն թնդա-րաններում ինչպէս այսօր ի Յայ են դուռն առն-ջաքի գործիքները և մարդիկ կը զարմանան, թէ այդ-պիսի մի բան կարող էր գոյութիւն ունենալ, »

Հիւգօի դազափառները ծաւառողներ եղան, սակայն յատկանշական վայրագութեամբ դեռ կը շարունակուի պատերազմը. կողմերը թանգարաններու մէջ չեն մտած, այլ պատերազմի գաշտին վրայ մարդկութեան արիւնը կը լափեն, կը ջանդեն ազգերու. ճակտի քրտինքով կա-ռուցում շէնքերը. և այսօր երբ մարդկութեան զար-գացեալ միտքը ամեն միջոցներով կարողացած և առեւ-ցողիցի դիտարով հաստարկութեան օգտակար Ըլլալ, սակայն դեռ արիւնքաւորութեան զազանային յատկա-նիշը ողորդողութեան զազանային կ'առած: Լոյրը արիւնքաւորութիւնը կը շարունակէ և դեռ այս վայրկեանիս թրանսլայի մշակ ժողովուրդը կը լլկի անգլիական պղու-տանական զորակներու տակ: Եւ արդեօք մարդ գա-ղանկերը պիտի ցագրին իրենց մէջն պատերազմական նախնիքներէն. սա դժուարալոյն արց մ'է, թէեւ միանց կը յուսան և մտն կը տեսնեն այդ բարեշնորհ օրերու ծագումը: Միայն տխուր և ըսնի թէ քանի որ մարդ-կութեան զլիշէն անդաման է անխաղ արիւնքաւորութեան երեւոյթն զաղափարը, անհրաժեշտ է որ ապագայ դարերը չունենան իրենց գոթոյային լինկոմիտերեան կամ ճին-կիքիանանան հորտեր. . . Հեռանալով պատերազմներու արիւնքաւորութեան մենք չենք: Առաքելութիւն վրայի շեալ յօգուածը ընթերցողաց ուշադրութեան կը յանձ-նենք: Դա ներկայ խաղաղական կամաժողովներու ծրա-գրի և նպատակն որոշ պատմութիւնն է: — Լիօ ան-

ցեալ տարուան մէջ անգուցեալ Ստեփան Ոսկանի գնե-տագրութիւնն սկսած և կ'աւարտակն: Պ. յօդուածա-դիրը այդ առթիւ կը խօսի 48 թուականն սկսեալ մի քանի տարածութիւն խաղաղականներու մասին. և Յայ կու տայ թէ ինչ կ'երգով Ս. Ոսկան կրցաւ հայ լրագրութեան մէջ մտնել խաղաղանոց գրութեան նօգին: Լնդուցեալը կը ծնած և 1825ին ք Չլիւսիւս. իր բարձրագոյն կրթութիւնը առած և փարիզու Գոլմե աը Ֆրանսիո մէջ և իրեն ըմբոստ մտքին առաջնորդները կ'ըլլան Եւրոպան զգրող Միշլէ, Էտկար Գիլէ և Կա-կուսը պատմաբանները և դրաւ լին բանաստեղծն Ալամ Մեցկիլի: Փարիզու լրագրութեան միակ հայ եռանգուն գրողներն էր. այդ գրողով մտաւ հայ մամուլին մէջ և ալ ան նախ անիստ շարժեց գրչի խա-ղաղանք իր խմբագրած Արեւմտեայ Արեւելի լրագրաց մէջ: Կուսեալ Միշլէթեան մամուլներու, թրքահայ յորպայներու և Հ. Գ. Ալմազովիկիի գեմ Յօդու-ծագիրը յափշտակութեամբ կը խօսի ազատամիտ Ու-կանի մասին, և յօդուածին վերջը յաշորդ պարկին ցե-տանգած է:

Այս ծանօթ պատմիկազգաց թերթը, հակառակ իր նախնիին յայտարարութեան, կը խոստանայ շարունակել իր կ'աւարտակութիւնը: Ուրախ ենք և կը փափաքենք որ պատ. խմբագիրն յաղովութեամբ յաւալ վարէ իր ժա-ղովրդական կրպակաւորութիւնը: Միջ հասած վեր-ջին թերթին (1901. №. 48) մէջ կը կարդանք կանց-ցիկ կ'աւարտ մը: Տարագ Հայ հասարակութեան կը յի-շեցնեն որ զայ տարի լրանալով Միակի երեւոյթի Գ. Արեւմտեայ մահուան 40րդ տարին, անոր զազափա-րներու եղբայրները փութան իր մահարձանը կանց-նելու: Որքանաւոր և այդ կ'աւարտ. յայտ իրադրոնիւր զմուտը կ'երեւի, ինչպէս երեւցած է անշուշտ և Մի-կին, որ այս մասին ոչինչ չգրեց:

Միակ լրագիրը անցեալ տարուան 252երորդ թուին սկսեալ, կ'անմահացնէ ազգիս ողբացեալ պաշտելի ծե-րունի Նախագետին յիշատակը: Լրագրին ամենին տաղանդաւոր, և ծանօթ աշխա-տակիցները, զգեցողիկ և զգայուն յօ-ղուաններով Յայ տուին Նախագետին նշանակութիւնը, Յայ տուին անոր անմահանալի և անզոգայտն գրական վաստակից արդիւնքը: Միակ կ'աւարտակն Հ. Միշլա-նի ախուր գումին առթիւ միաբանութեան տրուած այն ամէն ցուակցական հեռագիրներն, որոնք Ուսա-հայ քրտներն ըզխած էին. և ամէն առ հասարակ կ'ա-տայտներն Հ. Միշլանի յատկանշական սեր, կամա-կրանք, պաշտում: Միակ առ Նախագետին եղած երախ-տակցական յայցերու ցուանակէտն եղաւ. և այդ կերպով ուզեց հարգանքներ — որ կարելիքի հարա-զատ զաւակը, ապագատ գործիչը կը յարգէ կ'անմա-հացնէ. և այս ոգին, պատիւ և ներկայ խմբագրին և փառք կ'որովմախտ կ'անագրին:

ԱՐՏԱՍՍԱՀՄԱՆԻ ԹԵՐԹԵՐ

Փարեգու գիտական Հայ ամսագրերի յունուարի պարակն հրատարակուած է: Կը կարգաւոր Վէճ. Խրթման

ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

կան ամսագրերի տեր է տնօրէնը և աշխատակիցները, որ յաջողին այդ օգտակար հրատարակութիւնը ընդերկար պտղաբեր ընել: Կը գովէ Համալսարանի նպատակը և իր Հայրական օրհնութիւնը կու տայ: — «Հայ կղերը և գիտութիւնը», խմբագրական յօդուածով Պ. Պապատարեան խմբագրող տողերով Քրիստոնէութեան ազգեցութեան նկարագիրն էրէն: ՂՀայ. Եկեղեցին գիտութեան և ազատամտութեան հետ հաշտ կը ներկայացնէ: Կը գովէ մեր նախկին եկեղեցական հարց կրօնական բաժան և գրական ընդհանուր գործունէութիւնը, կը գրուած Ներկայ կամոյքներն Վէճ. Հայ-թիկը, իրեն ազգասէր և իրեն սթափեցնող Վաղէ մի գրադէտ մը: Միով բանի. այդ խմբագրականին նպատակն է. ցոյց տալ որ կրօնը և գիտութիւնը բաժան պէտք չէ նկատել: — Հանգեւր՝ Փառկայի վարդապետութեան բազմաթիւ եկեր տուած է: — Առողջապահական դասեր բաժնին մէջ խօսուած է կերակուր ներու վրայ: Յօդուածագրը կը բացատրէ թէ «՞ր կերակուրները աւելի մեղադար են, և թէ կերակուրները կամ մարդու անդամութեան սահմանուած կերակուրէն ինչ տեսակ և որքան քիմիական տարրերէ կազ-

մուած են: — Զերմ հիւանդութեան դէմ տարակուսական դաժմաններու վրայ խօսած է: Ամփոփ տեղեկութիւններ տուած է նոր հրատարակուած թերթերու և գրքերու վրայ. խօսած է նաեւ հոգակաւոր քիմիական գաղղ. յորհեւար Պ. Պէռլիւյի մասին:

Պ. Գարեգին Մեծաւորեան հրատարակած է իր Գուրան երկրագործական հանդիսի եօթներորդ թերթը: Առաջին յօդուածով ցոյց կու տայ թէ հողագործութեան արհեստի մշակումը որքան շատ Գուռ կ'ըլլայ: Երկրորդ յօդուածով, կամեաբեր կենդանիներէն առատ կամ ստանալու կերպը կը բացատրէ: — Աղը ինչպէս մարգուտ նոյնպէս կամեալու և այլ կենդանեաց անհրաժեշտ պէտք ըլլալը օրինակներով և համոզել փաստերով ցոյց տուած է. կը գրէ.

“Հորանոցից... գառապարտեալները կը զրկեն ազէ. որոնք մէկ քանի ամէն՝ ողջ ողջ կ'ուտան օսկանիզը զբաւող աղիքներու որդերէն, մակաւրջներէ և ուրիշ ճէրներէ...”:

Խօսած է նաեւ Երեսօրու վրայ. այդ շատերուն սիրատենչի բոլոր ինչպէս մշակուել եղանակը կը սորվեցնէ. գրած է թէ նա կ'ըր Եւրոպա մտեր է և քաւի՝ տեսակ հիւսիստ կայ:

ԹՐԲԱՀԱՅ ԹԵՐԹԵՐ

Թրքահայ լրագրութեան մէջ մի քանի աւիտներ առաջ շարունակաբար հին անուններով և նոր ծրագրով

ՀԱՆՐԱՊԻՏԱԿ

սկան լոյս տեսնէ երեք թերթեր: Զանգեզուր, Մանգուսի և Մարտի: — Հանրագիտակը այսօր պատկերազարդ գիտական հանդէսը չէ. նա գիտական բանին զատ ունի Գրական, Արտաստական, Մանկավարժական բաժնիներ ալ: Իր ներկայ խմբագիրն է Վաղէ Զանգեզուր գիտականին Ալլան Լուսինեան, որ այսօր ձեռննաստերն այդ թերթը, մանկանց և աշակերտաց համար հոն պարունակութեամբ շատ ախորժիկ և հետաքրքրական դարձուցած է. աշակերտաց կամ մանկանց միտքը մարդկու համար անպակաս են շատ տեսակ գիտական, պատմական, նկարագրական յօդուածներ. մարմնամարդի համար խաղեր, աշակերտաց միջոցութիւնը արթնցնելու հանելուկներ: Թրքահայաց յիշ պակաս էր այսպիսի խիստ կարեւոր թերթ մը. որուն լոյս տեսնալուն և շարունակուելուն ուրախ ենք: Եթէ խմբագիրն յարատեւէ այդ հոն ծրագրով, անսարկաւոր ամէն մի կրթմանը մարդէն մեղծ իր գաւակաց

համար զայն անհրաժեշտ մտքի զորքը մը պիտի նկատէ, որով անբաժան իր աղուն պայուսակէն:

Փորձ խմբագրապետի մը հովանաւորութեամբ կը հրատարակուի նաեւ «Առաւօտեան Հայաթիւրք», մը Զ. Յ. Գալստիսեանի «Մանգուսի» խմբագրող: Սա մեծ ծաւալով բայց փոքր, համեստ

ՄԱՆՁՈՒՄԵ

գծով 10 փայտով կը վաճառուի: Ասոր մէջ գլուխ մաշեցնող յօդուածներ չկան. ընդհանրապէս ամէն ինքնուրույն գրութիւն թմարէ լինի կը սրկէ. հրապարակուին թերթին: — Խմբագրութեան վերաբերելու յօդուածները ցոյց կու տան լրժութիւն և փորձ ու արդարադատ գրչի մը զազափար: Ելիքը խառնած են ժողովրդեան ուշադրութիւնը հայերէն և թրքաբարբառ պատմական, վիպական, գրական, կենսագրական յօդուածներով: Զներ միւսնք ըսելու որ ազգային ջրոնիկն ալ հոն է և համազգային անխառնութեամբ շնորհազարդեալ:

Սպաղայեան Երաստարակի լիազին քաղաքը Պոստայ Լա-
գրական նորութիւններն մին է: Դա այժմ նախըն-
թացն բոլորին անմահ ուզողս:

ԾԱՂԻԿ

Դամասկոսեանի անունը ընթերցողաց
մեծ յայտ կը ներշնչէ, որ եթէ ոչ այժմ փութանակի,
զո՞ւն ժամանակին այդ ամենայն լազգիրը պիտի ու-
նենայ իրով չեղաքրքրուողներ թէ՛ գրական և թէ՛ յա-
ռաքարեական գաղափարքն: Բաժնու ճշմարտութեան,
պարտք կը դգանք ըսելու, որ Դամասկոսեանի մը պէս
արտասահմանի մէջ մեծ կրթութեան և ընդարձակ ու-
լումը պողտաբերուաւ: Եւ, և զորոնքնութեան եղա-
նակին խմուածութիւն ստացող գաղտը սուկ մը իրաւամբ
կենայ անկեղծութիւն այն առաւելութիւնները և գրական
կատարելութիւնները, զոր չենք կրնար պատկերել անգ-
լայն միջակ կամ անուամբ անեղատնիք բարձրագոյն
գործարարներն եղան անգիր, իսկ և ճիշտագոյն եւնի
երկրապան: Կամեա՞յ մտերմն: Դամասկոսեան իր ինքեան
նախկին Միսիսով ցոյց տաւ: Իր արտազնութիւնը, անոր
լումը և առաջնորդող ոգին կ'ուզենք անենել Լաւե: Մի-
սիսին մէջ Դամասկոսեան պէտք չէ թաղմանութեանց
բամբին իրեն սեփականել, այլ իր միտքը նախելու և
թերթին առաջնորդողական կարեւոր և եւական մասին:
Մեր այս գիտազնութեամբ չենք ուզեր ո՛ր և է արտա մը
ցոյց տալ Միսիսին վայր: Բացարձակապէս: Միսիսի
իր Լամեսա 10 փայտ զոնի Լամեսա, ունի ժողովրդը-
գեան Լամբը շատ մը առաւելութիւններ. մեր նպա-
տակն այս է, որուն որ շատ տուեք է անկից շատ
պատկանելի, և ինչ որ միւս պաշտամունքիցք արտադրե-
լեն կատարելու կարողները կատարեն...

Հ. Ս. ՆՐԵՄԸ.

Սիմֆերոպոլէն Պ. Պետր. Զաքարեան կը գրէ մեզ.

«Պատմական Լամբաւորք», առաւ ամառգրի այս
տարեկան վերին գրքի մասնագրական բամբին (N.

**ՕՏԱՐԱՆԱՅ
ՄԱՍՈՒՆԻ**

12, եր. 1243) զետեղած և Լազա-
րեան Լամբանի ուսուցչական վը-
րացի Պ. Ա. Խախանովի անդանկը

Հ. Գալսեփ Սանթալիանի աշխա-

տութեան մասին (Les inscriptions cuneiformes u-
rartiques, և այլն), որ առաջ ենք բերում բառացի
թարգմանելով:

«Ռաբալական անպանէն գրութիւնները. որոնք
գտնուեցին Նախ մի անի մաս, իսկ վերջեան (նորոգեալ առաւ
ճեղատառերով» Հ. Միտրապ. Պ. Նիկոլայի և այլք),
և Աղբիւրկանում մինչև Ալեքսանդրապոլի չափը. ա-
ռաւելայ են գործել գիտականաբար միմիկ, մեկնութեանց

(interpretations): Արեւմտեան Եւրոպական գիտա-
կան թեւագրութիւնները մինչև այժմ միակամու կարելի
չէ տեսնել, թէ՛ ինչ ազգի լեզուով են գրուած ուրաշախ
բեւեաւագրերը: Թե՛ն վերջերս գիտականների մեծամաս-
նութիւնը (Սկա, Գեւոր, Համբը, Մէլեր և այլն) թէք-
ված են ուրաշախցոյ լեզուն մասնցնել այժմեան փա-
ցիներով լեզու ևն, և ներքեւով միանշանակ սկզբում
սիրապիտու կարծիքը (պալմեյ) թէ բեւեաւագրի լե-
զուն Կարիեն է, քայքայ Կարիենագրութիւն շրջանից և
բեւեան են գայիս ներկայացուցիչ, որոնք նորից աւ-
պարեզ երեւալով՝ նոր նոր աշխատութիւններով Լաւ-
տառում են ուրաշախի գրութիւնների լեզու մասնկա-
թիւնը Կարիականի ևն: Այդ կարգի գիտականների
թե՛ն պատկանում է Պ. Բամսիանը, Կայ մասնագր-
տական ամառգրի խմբագիրը Պարիզում, և Յով. Սանթ-
պարիեան Լեմբանի անը, այժմ քանապ Պոստայ,
վերեւ յիշան գրութեան Լեզիականը: Կրտա առաւ աշ-
խատութիւնում զետեղուած և ուրաշախի գրութիւնների
ժողովանուն նրանց բառացի վերլուծումը կ'են Կարի-
կան լեզու (արաբա), Կանգրմ ֆրանսերէն և Կարի-
ներին թաղմանութեանով, բառարանով և բերականական
տեսութեանով: Այս աշխատութեան Լեզիականը ներկայա-
ցըրել է Պարիսեան աղագրութիւնի (des Inscriptions),
Իրաւունքի բեւեաւագրութեամբ նա նշանակած է զԿարի-
ական Կարիական տարը, թե՛ն մասնագրացի և անում
և Կարիական թիւը, սեմիտ և այլ ազգութեանց: Տար-
բեւեան է միայն այն անանանը, որ մի աղագրի լումը
աշխատութիւնում Կանեսա են թաղման այն ուրաշախ-
թեան արժանի առաւելութիւնները, որ արել են Կարի-
նայի նախորդները Կարիսի առաւելութիւնները գործում:
Պետք էր առաջ բերել նրանց ուսումը: Կամ ընդունել,
կամ Լեքրել և ոչ անցնել լեզուան, և անկարելի է
գիտականաբար առաւելութեան մէջ: — Կարի գրքում
նայն Լեզիականը տեսութիւն անկալով Gustav Karpeles-ի
Allgemeine Geschichte der Literatur աշխատութեան
արգալացի նշանում է. — «Արեւելի է Կարիականը չէ
Կարիանը, որ յիշան գրքում չէ կայ տեսութիւն սիրեա-
կան, Կարիական և վրացական գրաւանութիւնների: Գրա-
կան շարժան ընդամենը զարգացան և գրական աշխա-
տութիւնների ազգից ազգ տալու գործում Սիրիան,
Հայաստանը և Ար. եւս առաւել ցարալի էր որ սիրիացոյ,
Կարիերի և վրացիների գրականութիւնների մասին տե-
ղեկութիւններ արդէն անցնել են Եւրոպական գիտա-
կան աշխատութիւնների մէջ և մասնագրական պար-
բերական Եւրասիականութիւններում»:

Գրուց յայտնի լինի Բագմակիդի ընթերցողներին որ
Լամբանի առաւ աշխատութիւնում գործ պրթի. Գրիւի,
զետեղուած և ամենախախի ուսուցչական Պ. Պատկանե-
նի գեղեցիկ և ամբողջական տեսութիւնը Կարիական գրա-
կան մասին, որ եթէ չենք սխալվում՝ Թարգման-
ւած էր Թարգ մասնագրութեամբ:

* Ճիշդ է. Համբ. Թորթ Գ. տարի N°. 1. էր 1. (Մ. Խ.)

ՌՈՎԱԿԱՆ ԴԱՍՈՒՆԻԿ

ԵՐԵՄ. Հ. Ս. — Ողբերգու	49	ԲՈՅՔ. ՎԱՆՐԱՄ Թ. ԹՈՐԴՈՍՍԵԱՆ. — Ազգային	
ՕՍՍԻԱՆ. — Փիմպուլ. Թրգմ. Հ. ԱՐՍԵՆ. ՂԱ-		յուստիպիտիսիւմ	87
ՋԻԿԱՆ.	53	ԲԱՄԱՆԱՆԱԳԻՏԱՆ. — ՎԻՏՏՈՐԻԱ ԱՂԱՄԱՆ.	
ՍԱՐԵԱՆ Հ. Ս. — Տարլիմիալմութիւն	64	Փարս. Թրգմ. Հ. ԱՐԻՍԱՅԱՅԵ ՋԱՄԱՆ.	91
Րուրդիմամ անորի. Թրգմ. Ե. Ա. Ե.	68	ՏՐԻԱՆ.	
ՋՐՈՔԵԱՆ Հ. Թ. — Միթայէլ Նուրիզիմ	73	ԱՏԱ ՆԵԿՐԻ. — Միծաղոյմ Անկիւմոցիմ մէջ .	
Ք. Բ. Ե. LYNCH. — Նրեան, Թարգմ. ՄԱ.		Թրգմ. ՆՅՈՏ.	91
ԻՐԱՆ Հ. Ս.	78	Ա. ԳՈՒՐԻ. — Ողբմութիւն. Թրգմ. Հ. ԱՐՍԵՆ.	
Ա. ԳՈՒՐԻՆՅԱՆ. — Ներմ. Թրգմ. Հ. Ս. ՂԱՅԻ-		ՂԱՅԻՆԵԱՆ	92
ԿԱՆԱ	88	ԵՐԵՄ. Հ. Ս. — ՀԱՅԵԱՆ ՀԱՄԱԿԱՆԵ.	93